

DISKURZ O POMEMBOSTI JEZIKA GLUHOSLEPIH IN UREDITEV PRAVIC Hanah Karba

Prejemanje informacij izključno preko dotika

Foto: Združenje DLAN

V Združenju gluhoslepih Slovenije DLAN smo posvetili dogodek refleksiji o pomembnosti jezika gluhoslepih.

Spomnimo, da je Slovenija prva država na svetu, ki je **jezik gluhoslepih vpisala v Ustavo RS**, s čimer je postala zgled za mnoge druge države. Zato je ključnega pomena, da se uredijo pravice ljudi z gluhoslepoto v skladu z ustavo.

Na dogodku smo se pogovarjali o kompleksnosti sporazumevanja z ljudmi z gluhoslepoto ter o pomenu razumevanja in spoštovanja celostne vključenosti oseb z gluhoslepoto v družbo. Poseben poudarek smo namenili tudi doživljanju sveta ljudi z gluhoslepoto, ki prejemajo informacije izključno preko dotika.

V drugem delu, pa smo se osredotočili na strategije osveščanja širše javnosti o problematiki razumevanja gluhoslepote, zlasti jezika gluhoslepih.

NA NSIOS SMO PRIČELI Z EVROPSKIM PROJEKTOM

Mag. Mojca Vaupotič*

Vseslovenska akcija ozaveščanja o vključevanju invalidov

Z veseljem vam sporočamo, da smo v letošnjem letu v okviru projekta »Vseslovenska akcija o socialnem vključevanju invalidov« ponovno pričeli s projektom EU kartice ugodnosti za invalide, katere glavna cilja sta ozaveščanje družbe o invalidih ter nadaljnji razvoj kartice.

Začetki EU kartice ugodnosti za invalide (v nadaljevanju: kartica) segajo v leto 2016, ko je Slovenija skupaj z 8 državami članicami Evropske unije, in sicer Belgijo, Ciprom, Estonijo, Finsko, Italijo, Malto in Romunijo pristopila k pilotnemu projektu, ki je trajal 18 mesecev. Projekt je bil izveden v partnerstvu med MDDSZ, MJU in Nacionalnim svetom invalidskih organizacij Slovenije (v nadaljevanju: NSIOS). Na zasedanju konference držav pogodbenic Konvencije o pravicah invalidov v New Yorku je bil prav primer pilotnega projekta EU kartice ugodnosti za invalide, ki ga je izvajala Slovenija, predstavljen kot primer dobre prakse Evropske unije.

V času med 1. julijem 2021 in 31. decembrom 2022 so začetki pilotnega projekta prerasli v projekt, v okviru katerega se je kartica izkazala za zelo dober instrument, ki invalidom, imetnikom kartice, omogoča uveljavljanje vrste ugodnosti pri ponudnikih, ki ponujajo ugodnosti, predvsem na področju prometa, turizma, kulture, športa in prostega časa.

V času izvajanja projekta se je pokazalo, da je glede na družbene razmere, v kateri prevladuje nestrpnost, in čas v katerem živimo, potrebno razvoj kartice usmeriti v vseslovensko akcijo ozaveščanja o socialnem vključevanju invalidov in sicer dveh smereh, ki se prepletata in sta komplementarni:

- ozaveščanje družbe, s posebnim poudarkom na mladih,
- nadaljnji razvoj kartice.

Nov projekt »**Vseslovenska akcija ozaveščanja o socialnem vključevanju invalidov**« bo prispeval k večji socialni vključenosti oseb z različnimi oblikami invalidnosti ob hkratnem ozaveščanju širše družbe o različnosti. Skozi projekt je bistvenega pomena oblikovati bolj vključujočo družbo, ki bo prepoznala pozitivne lastnosti kartice in prispevala k ozaveščanju nujnosti prilagoditev tako fizične dostopnosti, kot tudi dostopnosti do informacij in storitev.

Aktivnosti, vezane na ozaveščanje družbe in nadaljnji razvoj kartice, **bodo spodbudile aktivno in enako vključevanje invalidov v družbo, hkrati pa ozaveščale družbo o invalidnosti, vključevanju invalidov v družbo, o njihovem življenju in uspehih, ki jih dosegajo ne glede na invalidnost.** S tem se bo **dvignila družbena zavest, odgovornost in solidarnost.**

Ob pomanjkanju zadostne ozaveščenosti družbe o drugačnosti in sprejemanju invalidov v družbi, slabega poznavanja namena in ciljev kartice, bomo pripravili vseslovensko ozaveščevalno akcijo. Akcija bo potekala na treh ravneh:

- a) medijska kampanja,
- b) usposabljanje za zaposlene na upravnih enotah,
- c) delavnice/seminarji za zaposlene na upravnih enotah,
- d) aktivnosti za mlade.

Poseben poudarek ozaveščanja družbe bo namenjen otrokom in mladostnikom. Za vrtce, osnovne šole in srednje šole bodo pripravljene **delavnice**, ki jih bodo izvajale invalidske organizacije, v katerih bo invalid predstavil svojo osebno zgodbo. Na ta način želimo otrokom in mladostnikom približati invalide, ki so osebe takšne, kot vsi mi - ljudje. Predvidevajo se tudi umetniški natečaji (literarni, foto-natečaji). Na podlagi prispelih prispevkov se bo oblikovala e - razstava.

V okviru obeleževanja mednarodnega dneva invalidov in ozaveščanja javnosti bomo v sodelovanju z različnimi invalidskimi organizacijami pripravili **potujočo foto razstavo**, ki jo bomo postavili po različnih krajih po Sloveniji. Priznan fotograf bo v objektiv ujel vsakodnevno življenje sodelujočih modelov-invalidov,

Organizirali bomo **mini šolo nastopanja**, katere namen je zagotoviti in omogočiti varno okolje, v katerem slušatelji invalidi na zanimiv in kreativen način odkrivajo področje nastopanja, komunikacije, gledališča, ustvarjalne procese in razvijajo svoj osebni gledališki izraz. Mini šola nastopanja bo potekala pod vodstvom izkušenega pedagoga. Udeleženci bodo pripravili tudi produkcijske nastope (predvidoma 2 ob zaključku posameznega šolskega leta) in zaključno predstavo.

Na podlagi rezultatov in analize projekta se bodo nadgradile in izboljšale aktivnosti za **pridobivanje novih ponudnikov in imetnikov EU kartice ugodnosti za invalide**. NSIOS bo še nadgradil sodelovanje z gospodarskim sektorjem, s povezovanjem z Gospodarsko zbornico Slovenije, Obrtno zbornico Slovenije, Trgovinsko zbornico Slovenije idr.

V projektu bosta sodelovala Nacionalni svet invalidskih organizacij, kot nosilec projekta ter Urbanistični inštitut Republike Slovenije, kot partner ter drugi izvajalci. Projekt je **financiran s strani Evropske unije** v skladu s programom evropske kohezijske politike v obdobju 2021 – 2027 v Sloveniji.

***Mag. Mojca Vaupotič** je generalna sekretarka NSIOS in koordinatorka projekta.

TUDI V BRŠLJINU DEMENCI PRIJAZNA TOČKA Maja Selič

Aleksandar Gruevski in Štefanija L. Zlobec

Foto: Spominčica

V petek, 15. marca, se je **mreži Demenci prijaznih točk pridružila tudi Dolenjska lekarna - Lekarna Bršljin**. Demenci prijazno točko sta odprla **Aleksandar Gruevski**, mag. farm., vodja lekarne in **Štefanija L. Zlobec**, predsednica Spominčice Alzheimer Slovenija. Navzoče sta pozdravila z uvodnim nagovorom, Štefanija L. Zlobec je nato izročila potrdilo o Demenci prijazni točki ter sta skupaj simbolično na vrata lekarne nalepila nalepko treh spominčic, ki opozarja

na kraj, ki za osebe z demenco in njihove svojce predstavlja vir informacij, podporo in nadaljnjo usmeritev. Podala sta tudi izjavo za Vaš kanal: Televizijo Novo mesto.

Dva Spominčica dogodka v Novem mestu:

V torek, 19. marca, je bilo izvedeno predavanje in okrogla miza: **Nasilje nad starejšimi, kako ga prepoznati in kako ukrepati**. Predavala sta **dr. Zdenka Čebašek Travnik**, dr. med. spec. za psihiatrije in članica Strokovnega sveta Spominčice Alzheimer Slovenije.

Prav tako bo v četrtek, 28. marec, v Novem mestu predavanje: **Demenca v svetu in pri nas**. Predaval bo **prof. dr. Zvezdan Pirtošek**, predstojnik kliničnega oddelka za bolezni živčevja UKC v Ljubljani in predsednik Strokovnega sveta Spominčice Alzheimer Slovenija:

PRISLUHNIMO TIŠINI: MATERINSKI DAN: LJUBEZEN DO OTROKA JE MOČNA SILA **Vlasta Tifengraber**

Foto: Prisluhnimo tišini

Mlada **gluha Beti** je postala mamica pred tremi meseci. Ob **materinskem dnevu** smo jo obiskali, tako kot še tri druge mame, ki so mame z veliko začetnico, saj izjemno predano **skrbijo za svoje otroke s posebnimi potrebami**. S silno močjo in vztrajnostjo premagujejo številne izzive, ki jih prinaša materinstvo. Več o neverjetnih mamah, njihovih otrocih in izzivih v sobotni oddaji Prisluhnimo tišini.

Oddaja Prisluhnimo tišini bo na **sporedu v soboto, 23. marca, ob 15.25 uri na TVS SLO 1 in v torek, 26. marca, ob 11.00 uri na TV SLO 1**.

VOŠČILO OB 8. MARCU

Ob 8. marcu je Združenje invalidov – Forum Slovenije čestitalo številnim uporabnicam posebnega socialnega programa Veriga psihosocialne oskrbe in druženja, kakor tudi vsem izvajalkam tega programa širom Slovenije, ter jim zaželelo prijetno praznovanje in tudi vnaprej veliko lepih občutkov ob druženju.

Voščilo je bilo umeščeno v oddajo **Čestitke in pozdravi na Radiu Prvi Radia Slovenija** v nedeljo, **10. marca**, ob 11.10 uri.

PREDSTAVITEV PROJEKTOV NSIOS Borut Pogačnik

Mag. Mojca Vaupotič

Foto: arhiv ZIFS

V sredini oddaji **Odprta dlan, 27. marca**, bo generalna sekretarka NSIOS-a, **mag. Mojca Vaupotič** predstavila nove projekte sveta v letošnjem letu. Posebej pa še načrt dela NSIOS in projekt Vseslovenska akcija ozaveščanja o socialnem vključevanju invalidov. Zanimivi oddaji lahko prisluhnete med **10.30 in 11.15 uro** na frekvencah Radia Zeleni val, ki so: **93,1, 96,2 in 97 MHz**. V oddaji lahko sodelujete tudi s svojimi vprašanji, stališči in mnenji, če pokličete v času oddaje na številko **01 786 0 400**.

NE SPREGLEJTE Niko Kostjukovskij

Foto: zajem zaslona Exodus TV Slovenija (FB)/arhiv ZIFS

Na YouTube si lahko ogledate in poslušate tudi dve zanimivi oddaji, ki sta povezani s slovenskim invalidi, in sicer **mag. Matejo Toman** in oddajo **Sončni žarek na Radiu Celje**, ki je bila posneta letos in prinaša aktualne novice o delovanju **Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije**, kjer je kot predsednica ocenila delovanje sveta in načrte za letošnje leto. Link do oddaje: https://youtu.be/vCkQZ6qc2g4?si=c8_wV5jjCqRmMEGv

Na YouTube kanalu **Exodus TV** pa si lahko ogledate pogovor našega urednika Boruta Pogačnika z urednikom te televizije Frenkom Muzek, ki pa je bila posneta pred leti, vendar prinaša zanimiva stališča. Link do oddaje: https://youtu.be/BVjDuADP2yl?si=Opl2Tdd_UFgZ0o6W

VIDI DLJE 2024

Štefan Kušar in Matej Žnuderl

Mitja Osolnik, producent zmagovalne skladbe in zmagovalec Tadej Grum, avtor besedila Foto: ZDSSS

Spet je bilo tekmovanje za **najboljšo slovensko skladbo slepih in slabovidnih**. V Knjižnici slepih in slabovidnih Minke Skaberne Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, je v petek, 15. marca, od 15. ure naprej potekala prireditev **PESEM VIDI DLJE 2024**.

Na prireditvi so se predstavili izvajalci, ki so se odzvali na razpis Zveze za izbor najboljše skladbe slepih in slabovidnih. Izvajalci so lahko zapeli v katerem koli jeziku, pogoj za sodelovanje pa je bilo vsaj avtorstvo besedila ali glasbe in eden od glasbenikov, ki je slep ali slaboviden. Z razpisom Zveza spodbuja glasbeno ustvarjalnost slepih in slabovidnih ter jim ponuja možnost, da svoje delovanje predstavijo zainteresirani javnosti.

V tekmovalnem delu sta nastopila **Benjamin Škrab s skladbo Osvajat te ne smem** in **Tadej Grum s skladbo Na vrhu**. Obiskovalci so lahko prisluhnili tudi posnetkom lanske zmagovalne skladbe V temi nisi sam v izvedbi Zare Smrtnik, lanske drugouvrščene skladbe Prvi plan v izvedbi Mitje Osolnika in zmagovalne skladbe s svetovnega izbora za najboljšo skladbo med slepimi in slabovidnimi v Berlinu Moja Ukrajina v izvedbi ukrajinske glasbenice Lize Moskalenko.

Na prireditvi se je predstavil tudi član Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije Aleksander Novak s skladbama Pot spominov in Dotik stare Ljubljane, s katero se je leta 2017 predstavil na Slovenski popevki. Prireditve je povezoval član Zveze, aktiven na področju kulture, Sebastjan Kamenik. Končno oceno skladb so sestavljali glasovi 4-članske strokovne žirije Zveze ter glasovi 9 medobčinskih društev slepih in slabovidnih. **Največ glasov je prejel Tadej Grum za skladbo Na vrhu ter tako postal letošnji zmagovalec tekmovanja Pesem vidi dlje 2024.**

Izbor za najboljšo skladbo slepih in slabovidnih Pesem vidi dlje je Zveza prvič organizirala lani. Zmaga je šla v roke 14-letni Zari Smrtnik, ki je skupaj z mamo Tjašo Kampos avtorica pesmi V temi nisi sam. S skladbo je lansko leto zastopala Slovenijo na mednarodnem tekmovanju EU-LowVision Song contest za izbor najboljše skladbe med slepimi in slabovidnimi v Berlinu, kjer je dosegla odlično tretje mesto.

Prireditve **Pesem vidi dlje 2024** je na voljo na YouTube: <https://www.youtube.com/live/Y52WT0kN6kA?si=H4OjAZUFxT5rIpgW>

MESTNA OBČINA CELJE JE OBČINA S POSLUHOM Borut Pogačnik

Dragica Mirnik

Foto: MDDI Celje

Predsednica Medobčinskega društva delovnih invalidov iz Celja **Dragica Mirnik**, je v nedeljski oddaji **Sončni žarek, 10. marca** zvečer, govorila o delovanju njihovega društva ter tudi o **posluhu Mestne občine Celje za upoštevanje pripomb invalidov** s tega področja, saj je celjska občina tudi **Občina po meri invalidov**, kar pomeni, da si je ta laskavi naslov pridobila na temelju akcijskega programa, ki ga mora vsaka občina izpolniti, da lahko postane po meri invalidov.

V oddaji se je še posebej dotaknila **negotovosti in bojzni članov**, kar zadeva druženje. Neprijetna atmosfera posledic covid-19, še vedno visi v zraku, zato bodo skupaj z medicinskimi strokovnjaku tudi letos **izvedli nekaj predavanj** ter seznanili svoje člane s preventivnimi ukrepi, da ne bi več prihajalo do okužb in tveganj glede epidemije v prihodnje.

Dejstvo je namreč, da so številni invalidi tudi zelo občutljivi že za takšne okužbe, ki drugim morda ne povzročajo večjih težav. So preprosto predstavniki močno ranljivih skupin.

Tudi v lanskem letu, so v **celjskem društvu izpolnili vse zadane cilje**, še zlasti pa so ponosni na svoje odnose do najtežjih invalidov, ki so vezani na invalidske vozičke ali pa celo ne morejo več iz postelje. Tem so posvetili veliko obiskov ter prilagodili svoja srečanja, da so se vsaj tisti na vozičkih, teh lahko udeleževali.

Prav posebej pa so veseli **novih prostorov v Vojniku**, kjer bodo pridobili tudi takšne površine, ki bodo ustrezale **medgeneracijskim srečanjem**, ki jih tudi še nameravajo organizirati v letošnjem letu.

Dragica Mirnik je na sploh poznana kot dobra organizatorica ter s svojo ekipo uresničuje številne načrte. In kot pravi, bo tako tudi letos.

DELAVNICE SKUPINSKEGA DRUŽABNIŠTVA V USTVARJALNEM CENTRU ŠVICARIJA Alenka Virant*

Maškarade

Foto: arhiv Društva za pomoč 3ŽO

Društvo za pomoč v tretjem življenjskem obdobju vljudno vabi na redne **mesečne delavnice skupinskega družabništva** v spominskem **ateljeju Stojana Batiča** v **Ustvarjalnem centru Švicarija** nad Tivolskim gradom (prostori MGLC). Vsako **prvo sredo v mesecu med 11. in 13. uro** se srečujemo **starejši, družabniki, prostovoljci, osebe z demenco, osebe z invalidnostmi in mladi ustvarjalci**. Dostop do lokacije je omogočen tudi invalidom.

Prvo srečanje smo organizirali že **decembra 2021**. Tematika delavnic je raznolika in zasnovana izkušnjsko, sodelovalno ter interaktivno. Na njih se prepletajo kulturne, ustvarjalne, gerontološke, glasbene in aktualne vsebine: Prepevanje slovenskih narodnih pesmi, zbirateljstvo, glasba iz 80-ih, 90-ih let 20. stoletja, priprava hrane nekoč in danes, barvanje velikonočnih pisanic, izrezovanje spomladanskih cvetic iz barvnih kartonov, preroševanje kiparskih in slikarskih del Stojana Batiča in uporaba akvarela, ples v pustnih maskah, pogovor o človeških vrednotah, sorodstvenih razmerjih, medgeneracijski solidarnosti in komunikaciji, sodobni koncepti bivanja starejših, prebiranje Prešernove poezije, gibalne in raztezne vaje, igre z žogo, besedne in kognitivne igre, vaje za vadbo spomina in zbranosti, zgodovina Slovenije, umetnost fotografije, lokalne turistične in kulturne znamenitosti.

Ustvarjanje

Foto: arhiv Društva za pomoč 3ŽO

Tematiko delavnic osnujemo v sodelovanju z uporabniki. Na njihove želje srečanja izvedemo tudi na drugih lokacijah, ki so dostopne osebam z ovirami (Rožnik; Tivolski park -piknik v naravi; Plečnikov avditorij -»balinčkanje«; kavarne v središču Ljubljane; Mestni muzej Ljubljana). Delavnice so osnovane po zgledu **samopomočnih skupin**, katere temeljijo na socialnemu vključevanju ranljivih skupin, kognitivnemu treningu, opolnomočenju in krepitvi veščin.

V primeru večje udeležbe organiziramo prevoz iz mestnega središča, od NAME do prizorišča s Kavalirjem. Udeležba na delavnicah je **brezplačna**. Zaželeno je **predhodna prijava** na info@drustvozapomoc.si.

***Alenka Virant** je organizator izobraževanja odraslih, Društvo za pomoč v tretjem življenjskem obdobju.

HALO, ZIFS...?

Poberki iz dežurne svetovalne službe

Pokličite nas na 041 381 679, vse dni v tednu med 8.00 in 21.00 uro ali povprašajte na info@zifs.si.

Dežurna svetovalna služba Združenja Invalidov – Foruma Slovenije deluje neprekinjeno vse dni že od 20. marca 2020 naprej in je v tem času pomagala že več kot tisoč ljudem.

»Poročilo angleške Komisije za socialno pravičnost iz lanskega decembra ugotavlja, da ima kar 13.4 milijona prebivalcev Združenega kraljestva mentalne posledice covid-19. Ocenjujemo, da je takih pri nas okoli 160.000. Porast raznolikih težav registrira tudi naša dežurna služba«

Poberek iz dežurne svetovalne službe:

- Na nas se je obrnil Z.T. iz Izole glede prekinitve najemne pogodbe za stanovanje v Izoli.

Takole pravi: »Oba s soprogo, sva invalida I. kategorije. Zanima me ali imam pravico se prijaviti na razpis za namenska najemna stanovanja za upokoјence in invalide v Izoli?« Piše tudi, da njegovi prijavi na razpis nasprotuje Komunala Izola, ki upravlja z najemnimi neprofitnimi stanovanji Občine Izola. Soproga je najemnica neprimerne neprofitnega stanovanja v izmeri 50kvm, v katerem živijo v skupnem gospodinjstvu še z odraslima sinovoma. Sicer pa so za večje primerno stanovanje že večkrat pisno zaprosili tudi neposredno Občino Izola.

Vprašanja invalida I. kategorije, smo posredovali Zvezi delovnih invalidov Slovenije, ki ima svojo pravno službo in mu bo verjetno kmalu odgovorila. V Združenju invalidov – Forumu Slovenije nimamo te vrste svetovalno službo, ampak samo za psihosocialne težave vseh invalidov in drugih ranljivih skupin.

- Prejeli smo številne pripombe in prošnje, da naj posredujemo pri URI Soča glede pregledov voznikov in invalidov, kjer smo v zadnjem času tudi posneli nekaj fotografij, in med drugim tudi ti dve spodaj.

Foto: B.P. – ZIFS 2024

Številne intervencije pa so obrodile sad in tako zdaj lahko te preglede invalidi vozniki tudi opravljajo na URI Soča. Trenutno je po naših informacijah takšnih kandidatov nekaj čez 200.

Kot pravi stari pregovor: »V slogi je moč!«

LAHKO BRANJE PREŠERNA

Foto: Vzajemnost (marec 2024)

V letošnji marčevski številki revije **Vzajemnost** je bil objavljen tudi članek o zbirki treh knjižic v lahkem branju Franceta Prešerna, ki jo je izdala **Zveza Sožitje**, mi pa smo o tem že imeli zanimivo oddajo, ki je dostopna v arhivu Radia Zeleni val: <https://soundcloud.com/radiozelenival/odprta-dlan-ziva-jaksic-ivacic-presernove-poezije-v-lahkem-branju>

NASILJE NAD INVALIDI

Nacionalna konferenca Nasilje nad invalidi

Foto: S.B. – ZIFS 2024

Udeležili smo se nacionalne konference **Nasilje nad invalidi** v Hiši Evropske unije, ki sta jo organizirala Društvo gibalno oviranih invalidov in žrtev nasilja VIZIJA in Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije v Ljubljani in to v četrtek, 21. marca, dopoldan. O zanimivi konferenci, ter podrobneje o njenih sklepih, pa bo v prihodnji številki Sporočevalca napisalo malo več Društvo VIZIJA.

NA SPREHODU PO TRNOVEM Katarina Lukešević

Po sprehodu

Foto: B.P. – ZIFS 2024

Aktivno torkovo dopoldne je bilo kot nalašč za **sprehod po trnovskih ulicah**. Na dvokilometrski sprehod sta se skupaj odpravila izvajalec Boštjan in uporabnik programa **Veriga psihosocialne oskrbe in druženja**. Dopoldanska aktivnost jima je napolnila pljuča z novo energijo in izboljšala dnevno razpoloženje. Za konec sprehoda, pa je Boštjan razveselil uporabnika programa z zavojčkom kave Barcaffé, kateri si ne predstavlja jutra brez skodelice kave.

SENZORNA OVIRANOST KOT POSLEDICA HRUPA Borut Pogačnik

Boris Horvat Tihi

Foto: B.P. – ZIFS 2024

Senzorna oviranost, zlasti kar zadeva **naglušnost in gluhoto**, je posledica številnih dejavnikov. Poleg prirojenosti, močno vpliva tudi hrup, ki zlasti v času razcveta takratne slovenske tekstilne in druge industrije, ni prizanašal številnim osebam, ki so delale v takšnih razmerah. Eden takšnih je tudi predsednik **Medobčinskega društva gluhih in naglušnih za Gorenjsko AURIS Kranj** Boris Horvat Tihi, ki že nekaj časa dokazuje, kako tudi v sedanjem času ne more **pridobiti nadomestila za telesno okvaro**. Ni namreč edini. Uničena in razprodana slovenska tekstilna industrija je brutalno likvidirana in z njo tudi vsi arhivi, ki bi lahko **dokazovali stopnje hrupa v proizvodnji**, kar je po novem pogoj za pridobitev tovrstnega nadomestila in pravic, ki iz tega izhajajo.

O vsem tem in o težavah gluhih in naglušnih, kakor tudi o uspešnem izvajanju posebnih socialnih programov je govoril v sredini Odpri dlan, 13. marca, ki jo lahko spet poslušate preko linka: <https://soundcloud.com/radiozelenival/odprta-dlan-boris-horvat-tihi-auris-kranj>

OSEBAM Z RAZLIČNIMI OVIRANOSTMI OMOGOČAJO SAMOSTOJNO MOBILNOST

Katarina Lukešević

Geodetski inštitut Slovenije že osmo leto izvaja projekt Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi, v katerega je vključenih že 79 občin. Z njim gradijo moderno in standardizirano bazo podatkov, ki osebam z oviranostmi omogoča načrtovanje potovanja in mobilnosti, podatki pa opozarjajo tudi na ovire, ki jih morajo odpraviti lastniki in upravljavci javnega prostora.

Podatki, ki jih na terenu pridobivajo osebe z različnimi oviranostmi, so podlaga za izdelavo spletnih in fizičnih kart ter aplikacije za navigacijo. V bazi je trenutno zajetih več kot 50 tisoč objektov. Glavni cilj projekta je gibalno oviranim, slepim in slabovidnim, gluhih in naglušnim ter starejšim omogočiti samostojno mobilnost in dostopnost v javnem prostoru. S. F.

Foto: Delo (18.3.2024)

V ponedeljkovi številki časopisa Delo, 18. marca, je bila objavljena tudi novica o tem, da se je že 79 slovenskih občin pridružilo projektu **Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi**, katerega izvaja Geodetski inštitut Slovenije že osem let. Pomembno je, da se v projekt vključijo tudi ostale slovenske občine, saj je potrebno omogočiti vsem ranljivim skupinam, torej **gibalno oviranim, slepim in slabovidnim, gluhih in naglušnim ter starejšim**, samostojno mobilnost in dostopnost v javnem slovenskem prostoru.

PRISLUHNIMO TIŠINI: PRAKTIČNI NASVETI ZA SLUŠNI APARAT

Vlasta Tifengraber

Foto: Prisluhnimo tišini

Kako ravnati s slušnim aparatom in skrbeti zanj? To je tema tokratne oddaje Prisluhnimo tišini. Pravilna izbira slušnega aparata **v naše življenje vrne zvoke**, ki jih mogoče že dolgo ne slišimo več. Poleg izbire je pomembno tudi primerno vzdrževanje.

Oddaja Prisluhnimo tišini je že **dostopna preko linka**: <https://www.rtv slo.si/rtv365/arhiv/175030537?s=tv>

PODROBNO O VOLITVAH ZA VSE Borut Pogačnik

Danijel Kastelic

Foto: arhiv ZIFS

Kot se gotovo spomnite, smo že pisali o aktivnostih invalidskih organizacij v zvezi s predlogom, da bi lahko **vsi invalidi, ne glede na vrsto invalidnosti, imeli zajamčeno volilno pravico**. K temu je veliko prispeval prav Državni svet. Zato bomo v **Odprti dlani** v sredo, **3. aprila**, v pogovoru z državnim svetnikom **Danijelom Kastelicem**, predstavili vse postopke uveljavljanja teh pravic v Državnem svetu in tudi širše.

Oddaji lahko prisluhnete med **10.30 in 11.15 uro** ter izrazite tudi svoje mnenje, vprašanja in predloge na številko studia, ki je **01 786 0 400**. Frekvence **Radia Zeleni** val so: **93,1, 96,2 in 97 MHz**.

SPORAZUMEVANJE Z OSEBO Z DEMENCO Katarina Lukešević

Foto: zajem zaslona Avdio arhiv Radia Ognjišče

Če ste zamudili v četrtek, 14. marca, **jutranjo radijsko oddajo Svetovalnica**, katere je bila gostja **Štefka Zlobec**, predsednica Spominčice, si jo lahko zavrtite za nazaj, saj je ta dostopna v arhivu Radia Ognjišča. Tema pogovora so bili **prvi znaki demence, o sporazumevanju z osebami, ki imajo demenco, kako priti do diagnoze in kako življenje poteka po diagnozi**. Med drugim je predsednica Spominčice predstavila tudi delovanje in aktivnosti združenja.

Pogovor je **dostopen preko linka**: https://avdio.ognjisce.si/share/ura_2024_03_14_08

VABILO NA MINI ŠOLO NASTOPANJA
Gašper Oblak

AVDICIJA
MINI ŠOLA
NASTOPANJA

26. MAREC | OB 17.00

**CENTER JANEZA LEVCA, KARLOVŠKA
CESTA 18**

Za vse, ki radi obiščete gledališče, občudujete nastopajoče v televizijskih serijah in filmih, si želite doživeti vonj gledaliških desk in se preizkusiti na odru.

“Ves svet je oder in mi vsi na njem igralci.” (W. Shakespeare)

NSIOS
Urbanistični inštitut
Republike Slovenije
Urban Planning Institute
of the Republic of Slovenia

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

I FEEL
SLOVENIA

Co-funded by
the European Union

Foto: NSIOS

»Ves svet je oder in mi vsi smo igralci.« (W. Shakespeare)

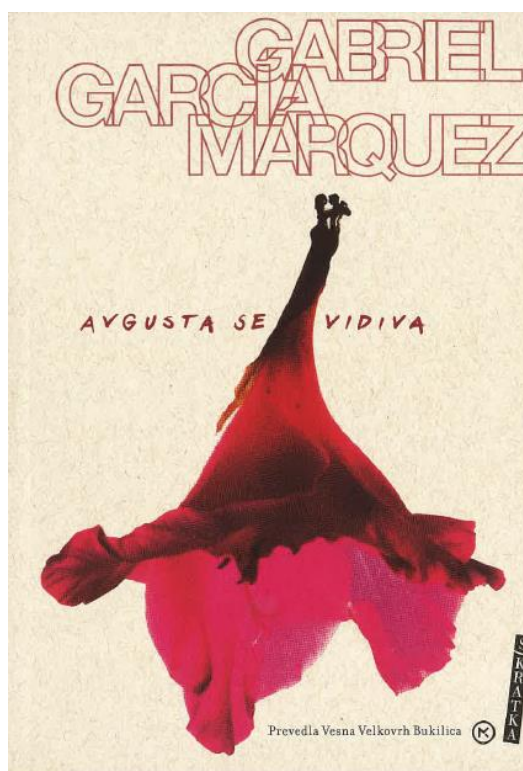
V okviru projekta »Vseslovenska akcija ozaveščanja o socialnem vključevanju invalidov« organiziramo **mini šolo nastopanja**. S tem si želimo **omogočiti invalidom z željo po nastopanju**, da v varnem okolju, na zanimiv in ustvarjalen način odkrivata področja nastopanja, komunikacije, gledališča, ustvarjalne procese in razvijate svoj osebni gledališki izraz. Nadalje, v mini šoli se boste udeleženci seznanili z zakonitostmi komunikacije in nastopanja, se spoznali z gledališko improvizacijo, se preko vaj učili tehnik govora in se preizkusili pred kamero in v montaži videa.

Mini šola nastopanja bo za vse udeležence **BREZPLAČNA**. Projekt je financiran s strani PEKP v okviru programa »Vseslovenska akcija ozaveščanja o socialnem vključevanju invalidov«.

Mini šola nastopanja bosta izvajala usposobljena in priznana gledališka pedagoga z dolgoletnimi izkušnjami pri delu z invalidi. Mini šola nastopanja bo potekala med šolskim letom, dvakrat tedensko po eno uro, sledila pa bo tudi zaključna predstava. Vse, ki radi obiščete gledališče, občudujete nastopajoče v televizijskih serijah in filmih, si želite doživeti vonj gledaliških desk in se preizkusiti na odru, vas vabimo na AVDICIJO.

Mesta so omejena, zato pohitite s prijavi. Za udeležbo na avdiciji je potrebna predhodna prijava na: info@nsios.si ali gasper.oblak@nsios.si, kjer smo na voljo tudi za dodatne informacije. Prijave zbiramo do 22. 3. 2024. Avdicija bo potekala 26. 3. 2024, ob 17.00, v centru Janeza Levca, na Karlovški cesti 18.

KNJIŽNA NOVOST
ZADNJA MARQUEZOVA UMETNIJA
Borut Pogačnik

Mladinska knjiga Založba, strani 96, 19,99 eur

Ta mesec, pri Mladinski knjigi Založbi, izdana knjiga **Avgusta se vidiva**, najprej ni bila mišljena za objavo, a sta se pisateljeva sinova posthumno odločila, da kljub **demenci** načetemu očetovemu spominu, to kakovostno zgodbo izdata.

Ob deseti obletnici pisateljeve smrti, so jo, tako kot 30 drugih državah, izdali tudi pri nas.

G. G. Marquez je verjetno najmočnejši predstavnik južnoameriškega magičnega realizma. Takšnega srečamo v *Sto letih samote*, Polkovniku nima kdo pisati ali v *Patrijarhovi jeseni*, v *Avgustu se vidiva* pa veliko manj. Kar je opisano v tej kratki zgodbi, bi bilo praktično mogoče tudi sicer: Ženska srednjih let vsakega avgusta obišče materin grob na oddaljenem karibskem otoku in se tam, samo tam in samo v avgustu, predaja avanturam. Na koncu pride do spoznanja, da si je mati želela biti pokopana tam iz podobnih razlogov.

Karibsko otočje, je bilo najljubši kraj velikega pisca. Na Kubi pa je na sploh užival. V pogovorih z novinarji, se je bolj hudoval na tiste, ki so Kubo po revoluciji osamili, kot na Fidela Castra, ki je otok tudi sam navzven zaprl. Z njim je prijateljeval in nameraval Kubo ter življenje tam, podrobno opisati v posebni knjigi, ki pa menda ni izšla.

V pogovoru z novinarjem Petrom Stonom, pred skoraj 50. leti, je dejal, da si je že kot mladostnik želel postati najboljši pisatelj na svetu. In res mu je kar uspevalo. Leta 1982 je prejel Nobelovo nagrado za literaturo.

V pogovoru z istim novinarjem pa je, zanimivo, povedal tudi tole: »Še nekaj glede slave in uspeha: vseč bi mi bilo, ko bi mi moja dela prinesla posmrtno slavo, tako vsaj ne bi postal potrošniško blago.« Želja o posmrtni slavi, pa se mu je vsekakor uresničila. V zadnjih desetih letih je izšlo na stotisoče izvodov ponatisov njegovih del.

MINISTRICA ZA ZDRAVJE V REVII DEMENTIA IN EUROPE

Maja Selič

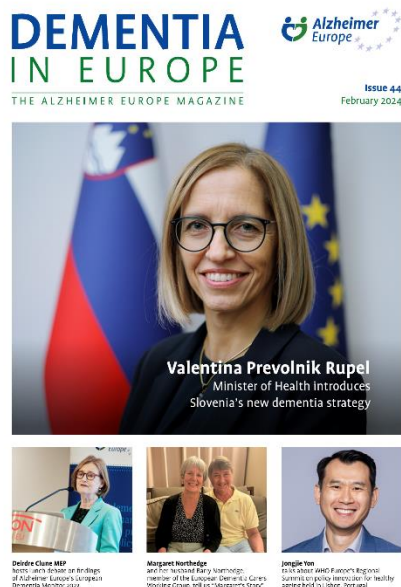

Foto: zajem zaslona Spominčica

V novi reviji **Dementia in Europe**, ki jo izdaja Alzheimer Europe, je objavljen prispevek s slovensko ministrico za zdravje **Valentino Prevolnik Rupel**, ki govori o **Strategiji za obvladovanje demence do leta 2030**, ki je bila sprejeta 6. julija 2023 (str. 21). V reviji **svoj pogled na Strategijo** deli tudi **Štefanija L. Zlobec**, predsednica Spominčice (str. 23). Strategija predstavlja temelj za celostni pristop vseh deležnikov pri reševanju problema demence ter podobnih stanj. S tem je bil dosežen pomemben napredek pri obravnavi oseb z demenco in podpori njihovih svojcev. Revija je dostopna na povezavi: <https://bit.ly/DementiaInEurope44>

VZPOSTAVITEV STORITVE OSKRBOVALEC DRUŽINSKEGA ČLANA*

Vzpostavitev sistema dolgotrajne oskrbe je največji korak v zagotavljanju socialne države v zadnjih 30 letih pri nas, saj **ponuja sodoben način oskrbe** in povezuje doslej široko razvejane, a slabo povezane državne podsisteme. Dolgotrajna oskrba namreč posega v mehanizme socialnega varstva, javnega zdravstva, javnih financ, pri čemer vključuje državne in strokovne institucije, civilno družbo, prostovoljske mreže, lokalne skupnosti, družine in posamezne osebe.

Zakon o dolgotrajni oskrbi (ZDOsk-1), ki ga je Ministrstvo za solidarno prihodnost (MSP) pripravilo v preteklem letu, umešča ta nov, predvsem pa velik in kompleksen sistem pod eno streho – z namenom, da ima uporabnik univerzalen dostop do univerzalno dostopne kakovostne storitve v enotni javni mreži. **Sistem dolgotrajne oskrbe bo skladno z zakonom v celoti vzpostavljen z letom 2026**. Pravice pa se uvajajo postopoma; prva, ki se je uvedla že letos, je **pravica do oskrbovalca družinskega člana (ODČ)**. Prihaja kot naslednica družinskega pomočnika, zgolj za ožji del populacije, ki bo lahko zapustil trg dela in skrbel za svojca s težko ali najtežjo omejitvijo samostojnosti. **Oskrbovalec družinskega člana je lahko samo sorodnik v svaštvu do drugega kolena, ki živi na istem naslovu in bo za svojca skrbel 24 ur**. Poudarjamo, da je ODČ le ena izmed pravic, ki jih bo nudil sistem dolgotrajne oskrbe, večina se bo postopoma uveljavila v letu 2025. Že zdaj, v prehodnem obdobju vzpostavitve končnega sistema, pa lahko poročamo, da centri za socialno delo (CSD) po vsej državi vlagajo napore in so uspešni tako v vzpostavitvi infrastrukture kot v sprotnem delu in obravnavi vlog za pridobitev pravice oskrbovalca družinskega člana. Postopki obravnave vlog in mnenj s strani Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje potekajo, strokovni timi pri CSD so bili doslej uspešni pri obravnavi vseh prevedbenih vlog in se zdaj namenjajo na teren, kjer bodo potekala oblikovanja osebnih načrtov oskrbe z upravičenkami in upravičenci.

Na ministrstvu za solidarno prihodnost in na centrih za socialno delo se od pričetka snovanja zakonodajnega in izvedbenega dela dolgotrajne oskrbe dobro zavedamo, da se ob vzpostavljanju tako široke strukture, v katero je vključenih toliko različnih poglavij in deležnikov, težko izognemo zapletom. Nanje smo bili pripravljeni, jih redno naslavljamo in rešujemo. Eden od izzivov, ki je v javnosti postavil več vprašanj, je časovnica vzpostavitve informacijskega sistema za prevedbo in obravnavo vlog za pravico do storitve oskrbovalca družinskega člana. Sporočamo, da so bile vse prevedbene vloge iz statusa družinskega pomočnika v status oskrbovalca družinskega člana uspešno usmerjene v informacijski sistem, tako da so bili vsi tehnični izzivi s sodelovanjem vseh vključenih deležnikov uspešno rešeni ter odločbe izdane. MSP si na vseh nivojih prizadeva zagotoviti vse potrebne predpogoje za vzpostavitev informacijskega sistema za nove vloge in te naloge opravlja prioritarno. **Jedro polno vzpostavljenega sistema dolgotrajne oskrbe** bosta ob polni uveljavitvi ZDOsk-1 v začetku leta 2026 predstavljali pravici do dolgotrajne oskrbe na domu (to je pomoč pri preoblačenju, hranjenju, spremstvu k zdravniku, jemanju zdravil in druge) ter pravici do dolgotrajne oskrbe v instituciji (to je oskrba v domu za starejše). Ob tem bo zakon nudil tudi možnost denarnega prejema in dodatni pravici: e-oskrbo in storitve za krepitev in ohranjanje samostojnosti (svetovanje o prilagoditvah bivalnega okolja, psihosocialno podporo, preprečevanje poslabšanja stanja upravičenca in podporo osebam z demenco).

Na Ministrstvu za solidarno prihodnost zagotavljamo, da bo ob koncu leta 2025 v skladu z določbami zakona o dolgotrajni oskrbi upravičenkam in upravičencem na voljo celoten sklop pravic in storitev dolgotrajne oskrbe. Razumemo skrbi in neučakanost nekaterih deležnikov, vendar poudarjamo, da se celovita izgradnja družbeno tako pomembnega sistema ne more zgoditi čez noč. Naše strokovne sodelavke in sodelavci ter strokovnjakinje in strokovnjaki s centrov za socialno delo (ter drugih področij in institucij) vlagajo velike napore, da se bodo določbe zakona o dolgotrajni oskrbi pravočasno prevedle v kakovostno in univerzalno dostopno javno storitev dolgotrajne oskrbe, z razširjenim naborom ter boljšo finančno in geografsko dostopnostjo do pravic in storitev. V postopkih uveljavitve zakona o dolgotrajni oskrbi, tudi v prehodnem obdobju, kratkoročno ni nihče na slabšem, dolgoročno pa vsi na boljšem.

*Informacija je javnega značaja, objavljena na uradni strani **Ministrstva za solidarno prihodnost**

PRAZNIČNI POZDRAV!

Foto: Trubarjev antikvariat

Trubarjev antikvariat iz Ljubljane nam je prijazno posodil praznični razglednici za velikonočne praznike. Leva, iz leta 1937, je delo akademskega slikarja **Maksima Gasparija**, za desno iz leta 1939, pa avtor ni znan, ampak je znan založnik, to pa je bila Kmečka zveza, ki je na hrbtni strani razglednice zapisala: »Naša je zemlja, zemlja slovenska, mi nje sinovi, hčere vsekdar.«

Sporočevalca izdaja Zdrženje invalidov – Forum Slovenije, Linhartova 3, p.p. 3534, 1116 Ljubljana

Glavni in odgovorni urednik: Borut S. Pogačnik

Tajnica uredništva: Katarina Lukešević

Telefon: 041/381-679; e-naslov: info@zifs.si

Mednarodna standardna serijska številka: ISSN 2630 – 3639

Z odločbo Ministrstva za kulturo z dne 16.12.2020 je elektronski medij »Sporočevalec« v razvidu medijev pod zaporedno številko 2378.

Uredniški odbor sestavljajo: Borut Sever (FIHO), Luka Pavlin (ZDSSS), Anton Petrič (ZDGNS), Jože Globokar (ZPS), Anja Pišlar (Zveza Sožitje), Pavel Kranjc (ZMS), Drago Perko (Zveza ŠIS – SPK), Jože Ocvirk (Društvo za zdravje naroda), Irena Vovk Terčič (Zveza Sonček so.p.), Niko Kostjukovskij (predstavnik bralcev)
Izhajanje revije podpirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij in Ministrstvo za kulturo.